

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

مؤلفه های نرم افزاری اقتدار و سیاستگذاری دفاعی در جمهوری اسلامی ایران

فرآورده های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: دکتر مجیدی

سیاستگذاری دفاعی مستلزم توجه کامل به همه ابعاد اقتدار است. در سالهای اخیر حساسیت کشورهای غربی بر توان موشکی و ظرفیت‌های بزرگ سخت افزاری قدرت ایران افزایش یافته است. شکار پهادهای امریکایی در دریا و خشکی از سوی ایران؛ موجب تغییر و جابجایی معادلات قدرت در منطقه شد.

قدرت نرم هر کشور تا حد زیادی ریشه در سه منبع بنیادین دارد: فرهنگ (در نقاطی که برای دیگران نیز گیرا باشد)، ارزش‌های سیاسی (چنانچه خود در درون و بیرون به آن‌ها وفادار باشد) و سیاست خارجی (چنانچه دیگران آن را مشروع بدانند و مرجعیت اخلاقی آن را بپذیرند). با توجه به اینکه فرهنگ حاکم بر نظام جمهوری اسلامی ایران برگرفته از منابع فرهنگ اسلامی است، این منابع در سیاستگذاری دفاعی جمهوری اسلامی ایران، تصویب سیاست‌هایی را در عرصه دفاع به دنبال دارد. "سیاست دفاعی مبتنی بر فرهنگ جهادی بیانگر سختکوشی و پایداری در مبارزه با دشمن و حرکت به جلو و پیشتازی در تحقق اهداف نظام اسلامی است. بر پایه منابع اقتدار نرم برخی بایسته‌های تدوین و اجرای سیاست دفاعی از این قرار است: اهتمام ویژه به قانونگرایی، بسیج عمومی و نقش مردم، تفکیک وظایف و کارایی ساختارها، حمایت نخبگان نظامی، سیاسی و دانشگاهی از سیاست‌های دفاعی، عدالت سیاسی، شایسته‌سالاری و گزینش مدیران و کارگزاران بر مبنای آن، مردم‌داری و رعایت حقوق و آزادی‌های مردم، داشتن تقوای سیاسی، مشارکت سیاسی و برابری، اعتبار اقتصادی جامعه (فراهم نمودن شرایط اقتصادی مناسب)، اقتصاد دانش بنیان و اقتصاد مقاومتی، رفاه مادی و معنوی مردم، اقتصاد درونزا و تولید داخلی، فرهنگ خوداتکایی و خودکفا بودن، تخصیص و توزیع عادلانه بودجه و اعتبارات.

ایران اسلامی درحالی گام دوم انقلاب اسلامی خود را آغاز کرده است که با تکیه بر چهار دهه راهبرد مقاومت و دفاع توانسته است در برابر هجمه‌ها و خصومت ورزی‌های دشمنان پایداری کند و از تجربه هشت سال دفاع

مقدس راهبرد و مسیر مقاومت و دفاع همه جانبه را بیاموزد و با ورزیده شدن در مقابله با طیف متنوعی از تهدیدات سخت و نرم؛ اکنون در مرحله جنگ اقتصادی و تحریم همه جانبه آزمون سختی را می‌گذراند. بازخوانی تجربه ۴۰ ساله سیاست دفاعی جمهوری اسلامی ایران گنجینه ارز شمندی برای پیمودن مسیر پویا و رو به جلوی انقلاب و نظام جمهوری اسلامی در گام دوم است. لذا به بهانه هفته دفاع مقدس برخی مولفه های نرم افزاری سیاست دفاعی جمهوری اسلامی ایران معرفی می‌شود. پرسش اصلی نوشتار حاضر این است که مولفه های نرم افزاری قدرت در سیاست‌گذاری دفاعی جمهوری اسلامی ایران چیست؟

□ طرح مسئله

سیاست‌گذاری دفاعی مستلزم توجه کامل به همه ابعاد اقتدار است. در سالهای اخیر حساسیت کشورهای غربی بر توان موشکی و ظرفیت‌های بزرگ سخت افزاری قدرت ایران افزایش یافته است. با شکار پهپادهای امریکا در دریا و خشکی از سوی ایران؛ معادلات قدرت در منطقه جابجا و موجب شد که گزینه حمله احتمالی نظامی امریکا در قبال ایران این بار با احتیاط و ملاحظه بیشتری و البته به صورت کم‌رنگ تر و کم بسامدتری مطرح شود. باین حال اینکه آیا این توان بازدارندگی سخت افزاری کفایت لازم برای مقابله با تهدیدات را دارد یا اینکه همچون چهل سال گذشته باید بر جنبه های نرم افزاری قدرت نیز تاکید کرد، موجب برخی مباحثات میان فعالان و باورمندان به هر دو جنبه قدرت شده است.

□ هدف و ضرورت

شناسایی مولفه های تاثیرگذار در ابعاد نرم افزاری قدرت و سیاست‌گذاری دفاعی جمهوری اسلامی ایران

□ سوال اصلی

مولفه های اصلی سیاست‌گذاری دفاعی جمهوری اسلامی ایران در ابعاد نرم افزاری قدرت چیست؟

□ زاویه دید

زاویه دید این نوشتار تجویزی و سیاست‌گذاری است.

□ مبانی مفهومی و نظری

جنگ بنا به تحلیل طیف وسیعی از روان شناسان و جامعه شناسان وضعیتی است که ریشه در فطرت انسان و اجتماعات بشری داشته و همزاد جماعت‌های انسانی است. تجربه بشری در رابطه با جنگ، از ابتدا تا دوران نوین به سه دوره تقسیم می‌شود:

دوره اول - بروز منازعات در سطح محدود با امکانات طبیعی؛

دوره دوم - ظهور نخستین فناوری های جنگی و ایجاد نوعی تعادل نسبی؛

دوره سوم - دوران جنگ سرد و مخدوش شدن این تعادل نسبی به نفع قطب‌ها.^۱

جنگ و اعمال زور، رسم رایج تاریخ بشر بوده و تاریخ سیاست غالباً آکنده از روایات جنگ‌ها و فتوحات است. در عین حال که جنگ به امپراتوری‌های بزرگ و نیز نظام حکومتی اروپای مدرن شکل داده، باید به خاطر داشت که قدرت سخت برآمده از منابع نظامی معمولاً با حدی از قدرت نرم نیز همراه است. با این حال ناظران سیاسی مدت‌ها بر سر اهمیت بیش‌تر قدرت اقتصادی یا قدرت نظامی بحث کرده‌اند. سنت مارکسیستی اقتصاد را ساختار بنیادین قدرت می‌شناسد و نهادهای سیاسی را روبنایی آن. لیبرال‌ها در قرن نوزدهم معتقد بودند که تنیدگی فزاینده تجارت و مراودات مالی در نهایت به تنگ‌تر شدن هر چه بیش‌تر میدان‌های جنگ منجر خواهد شد. به باور واقع‌باوران اما واقعیت جلوس بریتانیا و آلمان در سال ۱۹۱۴ بر مسند شرکای تجاری نخست یکدیگر مانع شعله‌ور شدن آتشی نشد که تنیدگی اقتصاد جهانی را نیم‌قرنی واپس راند.

منابع اقتصادی زاینده هم رفتار قدرت نرم‌اند و هم سخت. یک مدل موفق اقتصادی نه فقط زاینده منابع بالقوه نظامی در راستای اعمال قدرت سخت است، بلکه توان ترغیب دیگران به تقلید و هم‌چشمی را نیز دارد. غنای قدرت نرم اتحادیه اروپایی در پایان جنگ سرد و قدرت چین در حال حاضر، ریشه در توفیق مدل اقتصادی آن‌ها دارد.

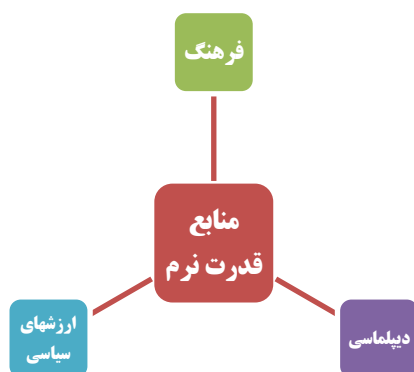
قدرت نرم، قدرت جذب، کنترل و هدایت دیگران مبتنی بر رضایت است. در قدرت نرم جذابیت، رضایت، تشویق و ترغیب عامل شکل‌دهی به علائق، تمایلات و ترجیحات دیگران است. در این رابطه زور، اجبار و تهدید کاربردی ندارد. کشوری که از این توان تأثیرگذاری و هدایت دیگران برخوردار باشد، دارای قدرت نرم است. این قدرت به گونه‌ای ناملموس و نامحسوس، با استفاده از جاذبه‌های اعتقادی و فرهنگی، ارزش‌های سیاسی و اجتماعی جهانشمول، سیاست‌های مشروع و عامه‌پسند، هنجارها و رفتارهای معقول و انسانی، چهره‌ای موجه و تصویری مثبت از خود ارائه و موجب جذب دیگران و تغییر رفتار آنان می‌شود.^۲

قدرت نرم هر کشور تا حد زیادی ریشه در سه منبع بنیادین دارد: فرهنگ (در نقاطی که برای دیگران نیز گیرا باشد)، ارزش‌های سیاسی (چنانچه خود در درون و بیرون به آن‌ها وفادار باشد)، و سیاست خارجی (چنانچه دیگران آن را مشروع بدانند و مرجعیت اخلاقی آن را بپذیرند).^۳

^۱ اصغر افتخاری و ناصر شعبانی، "قدرت نرم و نبرد نامتقارن (تحلیل جنگ ۳۳ روزه حزب ا... و جنگ ۲۲ روزه غزه)" دانشگاه امام صادق: ۱۳۸۹

^۲ یعقوب یوسف‌وند "نقش قدرت نرم در سیاستگذاری دفاعی جمهوری اسلامی ایران" رساله دکتری علوم سیاسی گرایش سیاستگذاری عمومی دانشکده حقوق الهیات و علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران شهریور ۱۳۹۸ ص ۱۶۷

^۳ جوزف ساموئل نای "آینده قدرت" ترجمه: احمد عزیزی چاپ اول ۱۳۹۲

در عرصه فرهنگ یا اجتماع، مقوله‌هایی چون هنر، رسانه‌ها، دانش و ورزش مطرح می‌گردند. اما این حوزه حتی در برگیرنده مواردی چون خصلت‌های پسندیده ملی که زبانزد جهان است، موقعیت فرهنگی ممتاز و تعداد محصولات فرهنگی یک کشور نیز می‌باشد. در حوزه اقتصاد مواردی چون رشد اقتصادی، مبادله‌های ارزی، تجاری، میزان تولید سرانه کشورها، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، میزان رفاه، امید به زندگی و پایین بودن میزان بیکاری از اهمیت زیادی برخوردارند. حوزه سیاست در هر دو عرصه داخلی و بین‌المللی دارای اهمیت است. در عرصه داخلی، قدرت نرم حاصل از سیاست را می‌توان در افکار عمومی، رعایت حقوق بشر و میزان دخالت جامعه مدنی مورد ملاحظه قرار داد و در عرصه بین‌المللی، حجم و میزان تعامل با سازمان‌های بین‌المللی، ارتباطات دیپلماتیک مطلوب و گسترده، برگزاری و مشارکت در کنفرانس‌ها و نمایشگاه‌های بین‌المللی را مدنظر قرار داد. دیپلماسی عمومی نیز از مؤلفه‌های بسیار مهمی است که به نظر می‌رسد ترکیبی از سه عامل فرهنگ، اقتصاد و سیاست باشد.^۱

▪ نقش ارزش‌های فرهنگی در سیاست‌های دفاعی

با توجه به اینکه فرهنگ حاکم بر نظام جمهوری اسلامی ایران برگرفته از منابع فرهنگ اسلامی است، این منابع در سیاست‌گذاری دفاعی جمهوری اسلامی ایران، تصویب سیاست‌هایی را در عرصه دفاع به دنبال دارد، که به متون ادیان الهی مستند هستند و ارزش و استحکام خود را از منشأ الهی اخذ می‌کنند. بنابراین مانند دژی مستحکم و نفوذناپذیرند نقش تجهیزکننده در راستای تحقق اهداف و سیاست‌های دفاعی ایفا می‌کنند؛ ارزش‌هایی مانند صبر و استقامت، توکل، تلاش بی‌وقفه در راه رسیدن به اهداف و سیاست‌های دفاعی تولید می‌کند؛ به فرآیند سیاست‌گذاری دفاعی فعلیت و تحرک می‌بخشند و متولیان امور دفاعی را به انسان‌هایی مستحکم در عقیده و عمل تبدیل می‌کنند.^۲

یکی از منابع فرهنگی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران اعتقاد و باورهای دینی است. باورها را از آن‌رو می‌توان مهمترین منبع تولید قدرت برشمرد که دیگر منابع انسانی قدرت را فعلیت و تحرک و استحکامی ویژه

^۱ محمودرضا گلشن پژوه "جمهوری اسلامی و قدرت نرم نگاهی به قدرت نرم افزاری جمهوری اسلامی ایران"، ناشر: معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی
^۲ یعقوب یوسف وند "نقش قدرت نرم در سیاست‌گذاری دفاعی جمهوری اسلامی ایران" رساله دکتری علوم سیاسی گرایش سیاست‌گذاری عمومی دانشکده حقوق الهیات و علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران شهریور ۱۳۹۸ ص ۱۰۶

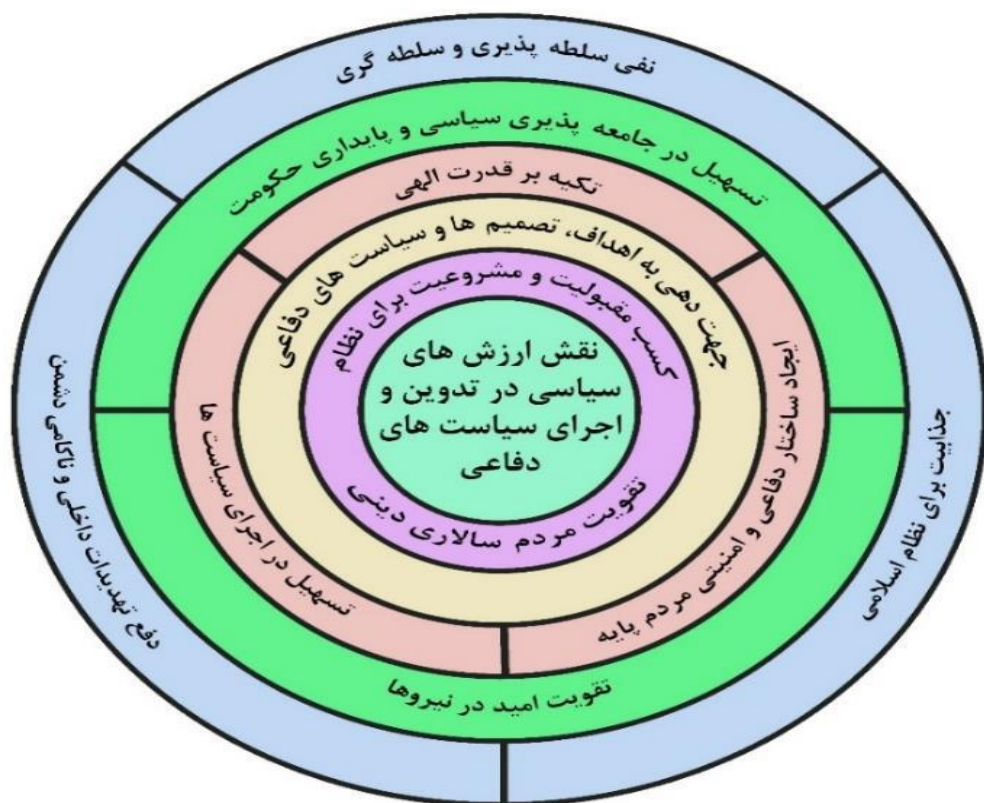
می‌بخشد، فرهنگ را زنده و با نشاط و فراگیر و پر تحرک می‌سازند. افزون بر این، منابع طبیعی قدرت نیز زمانی قابل استفاده و کاربری جدی هستند که از پشتوانه باورها برخوردار باشند؛ انسان‌هایی که به راه خود باور ندارند و مسیری را که در حیات جمعی طی می‌کنند با تمام وجود ارزشمند تلقی نمی‌نمایند، سیل امکانات تسلیحاتی و ترابری و تغذیه و ... جبران ضعف باورمندی ایشان را نخواهد کرد. می‌توان گفت "سیاست دفاعی مبتنی بر فرهنگ جهادی بیانگر سخت‌کوشی و پایداری در مبارزه با دشمن و حرکت به جلو و پیشتازی در تحقق اهداف نظام اسلامی است. ارزش‌های فرهنگی و جهادی موجب سیال بودن، جوشندگی، تحرک و پیشرفت می‌گردد. جوشش و تحرک و نشاط در ورود به میدان عمل و صحنه‌ی کار و ابتکار برای خدمت کردن بدون هیچ ترتیب آداب، از نقش‌هایی است که فرهنگ و به‌خصوص فرهنگ جهادی در همه‌ی صحنه‌ها و عرصه‌ها به دنبال دارد. "یکی از ویژگی‌های جنگ‌های آینده غیرخطی و نامنظم بودن جنگ‌هاست. بنابراین دفاع نیز باید غیرخطی و قابلیت محور باشد. فرهنگ، قابلیت‌ها و اراده‌ها را در میدان عمل افزایش می‌دهد"^۱.

▪ نقش ارزش‌های سیاسی در سیاست دفاعی

ارزش‌های سیاسی مانند مشروعیت نظام و تقویت مردم‌سالاری دینی؛ جلب اعتماد مردم؛ بسیج خودجوش مردمی؛ ایجاد ساختار امنیت مردم پایه، و همدلی میان مردم و دولت، تسهیل فرایند جامعه‌پذیری سیاسی و تقویت فرهنگ جهت‌دهی به اهداف و سیاست‌ها و تصمیم‌ها می‌تواند در تدوین و اجرای سیاست‌های دفاعی موثر باشد.^۲

^۱ یوسف وند همان ص ۱۰۷

^۲ یوسف وند همان ص ۱۱۷

معاونت سیاسی
صدا و سیما

▪ نقش دیپلماسی دفاعی در تدوین و اجرای سیاست های دفاعی

دیپلماسی دفاعی با ایجاد قابلیت های متعددی در تدوین و اجرای سیاست دفاعی موثر است؛ این تاثیرات از این قرار است:

توسعه علمی و تقویت بینه دفاعی؛ قدرت سازی و کسب اقتدار؛ همگرایی بین المللی و وابستگی متقابل بین کشورها؛ تنش زدایی و اعتماد سازی میان کشورها؛ تولید و تحکیم امنیت؛ مقابله با زیاده خواهی قدرت های سلطه گر؛ جلوگیری از انزوا و شکل گیری ائتلاف بر ضد کشور و مقابله با تهدیدات و کاهش آنها از جمله کارکردهای موثر دیپلماسی دفاعی است.^۱

▪ قدرت نرم در فرایند سیاست گذاری دفاعی

دکتر مجتبی تهمی، مراحل عقلانی فرآیند سیاست گذاری دفاعی در سطح ملی را در پنج گام زیر مورد بررسی قرار داده است:^۲

۱- اولین مرحله در امر تدوین سیاست دفاعی، تعیین آن دسته از منافع حیاتی کشور است که در معرض تهدید دشمن قرار دارد. بدیهی است توجه به آرمانهای ملی در تعیین منافع الزامی است.

^۱ یوسف وند، همان، ص ۱۲۸

^۲ سید مجتبی تهمی، امنیت ملی، داکترین سیاست های دفاعی و امنیتی، چاپ اول، تهران: سازمان عقیدتی سیاسی ارتش ۱۳۹۰-جلد دوم صص ۵۳ - ۵۵

۲- مرحله دوم؛ تعیین اهداف سیاسی است که به تشخیص سیاست‌گذاران باید با استفاده از کاربرد قدرت نظامی کشور تحقق یابد. در این مرحله، اهداف سیاسی باید با ارزیابی دقیق تهدیدها و فشارهای داخلی و خارجی و با در نظر گرفتن قابلیت‌ها و محدودیت‌های قدرت ملی در ابعاد سیاسی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تعیین شود.

۳- مرحله سوم؛ تعیین خط مشی کلی به کارگیری قدرت نظامی و یا به عبارتی تدوین سیاست دفاعی در سطح ملی کشور تشکیل می‌دهد. سیاست دفاعی همان تدابیر، خط مشی و راهکار کلی به کارگیری قدرت نظامی کشور برای تأمین اهداف و منافع امنیت ملی است.

۴- مرحله چهارم؛ تعیین استراتژی نظامی در سطح ملی است. در سطح ملی استراتژی نظامی در برگیرنده اقدامات کلی است که باید در حمایت از سیاست دفاعی کشور صورت گیرد؛ به عبارت دیگر استراتژی نظامی ملی در چارچوبی که سیاست دفاعی ملی مشخص ساخته است، شکل می‌گیرد و جنبه‌های ستادی، کلی و کیفی تدابیر دفاعی را به جنبه‌های عملی، کلی و تا حدودی کمی نزدیک می‌سازد و در واقع به منزله هنر اجرای سیاست دفاعی کشور محسوب می‌شود.

۵- مرحله پنجم؛ صدور راهنمای طرح ریزی سیاسی، دفاعی و امنیتی؛ این راهنما حاوی وظایف و اطلاعات مورد نیاز برای طرح‌های استراتژیک توسط ستاد کل نیروهای مسلح، وزارتخانه‌های ذینفع و سایر سازمان‌های اجرایی است.

دکتر اصغر افتخاری هم دو دسته الگوی امنیت سازی را از هم متمایز می‌کند؛ به باور وی مجموع الگوهای امنیت سازی را می‌توان در دو دسته قرار داد: الگوی سلبی که شناخت تهدیدها و رفع آنها را شامل می‌شود. نظام‌های سیاسی باید کانون‌های تهدید را شناسایی کنند سپس راهکارهایی در پیش گیرند که این تهدیدها را یا منفعل کنند یا به فرصت تبدیل کنند. از دیرباز بسیاری از نظام‌ها با افزایش توانمندیهای نظامی و سخت افزارانه، دشمنان را از اقدام علیه خود باز می‌دارند یا از پس آنها برمی‌آیند. این دیدگاه بعدها با دیدگاه‌های نرم افزارانه تکمیل شد. مشکلی که ایجاد شد این است که تمام امنیت را نمی‌توان به شناسایی و رفع تهدیدها تقلیل داد، آیا توان کشورها صرفاً برای برخورد با تهدید است؟ اگر امنیت نظام‌ها صرفاً با برخورد با تهدیدها شکل بگیرد این گونه رویکرد انفعالی خواهند بود. از دو سه دهه قبل تاکید بر گفتمان ایجابی مطرح شد که بر این اساس، مبنای امنیت سازی در درون هر جامعه است. این رویکرد، امنیت را به رضایت‌مندی تقلیل می‌دهد. بر خلاف الگوی اول که امنیت را به قدرت‌مندی تقلیل می‌داد. در این الگو مهم این است که مجموعه رضایت عمومی آیا در حد قابل قبولی هست یا نه؟ چقدر بین داشته و خواسته افراد و نهادها گسست وجود دارد؟ هر چه گسست کمتر باشد رضایت‌مندی بیشتر می‌شود. سرمایه اجتماعی بهترین پشتیبان برای به حرکت درآوردن سیاست‌های امنیتی است. هر دو گفتمان طرفدارانی دارند. الگوی دوم معتقد است حتی برای مدیریت

تهدیدات خارجی باید رضایتمندی را افزایش داد. امنیت اجتماعی شده در جوامعی صادق است که از حیث کارآمدی از میزانی از رضایت برخوردار است که می‌تواند در تقویت قدرت سخت افزار هم موثر باشد.^۱

□ نتیجه‌گیری:

بایسته‌های کاربست قدرت نرم در سیاست‌گذاری دفاعی

در راستای کاربست قدرت نرم در سیاست‌گذاری دفاعی ج.ا. ایران پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:^۲

۱- ارزیابی دقیق از ارزش‌های فرهنگی، اعتقادی و سیاسی حاکم بر جامعه قبل از هرگونه تصمیم‌گیری و تدوین سیاست‌های دفاعی مطابق با آنها. به منظور بهره‌گیری از ظرفیت‌های قدرت نرم در سیاست‌گذاری دفاعی، سیاست‌گذاران دفاعی بایستی از قبل ارزیابی دقیقی از وضعیت اعتقادات و باورهای عمومی جامعه و ارزش‌های سیاسی مورد پسند آنها و همچنین تهدیدهای فرهنگی و سیاسی که ممکن است وجود داشته باشد، به عمل آورد و مطابق با آن اقدام به تدوین و اجرای سیاست نماید تا قابل حمایت و پشتیبانی به وسیله مردم باشد.

۲- پیش‌قدمی سیاست‌گذار و کارگزار در عمل به فرهنگ و ارزش‌های حاکم بر جامعه، همچون فرهنگ ساده‌زیستی، فرهنگ مردم‌داری، فرهنگ پاسخگویی، عدالتخواهی و عمل به قانون اساسی به خصوص در موضوع رعایت حقوق و آزادی‌های مردم و دوری از تفسیر آن به نفع گروه، طیف و یا جناحی و ... یکی دیگر از مواردی است که می‌تواند حمایت مردم از سیاست‌های دولت به خصوص در حوزه دفاعی را به همراه داشته باشد.

۳- طراحی و اجرای برنامه‌های اصلاح فرهنگ؛ که نیازمند شناخت فرهنگ جاری (شامل: ارزیابی وضعیت موجود عوامل شکل‌دهنده فرهنگ جاری - شناخت ویژگی‌های فرهنگ جاری - ارزیابی کارکردهای فرهنگ جاری)، تبیین فرهنگ مطلوب (شامل: تعیین عوامل شکل‌دهنده فرهنگ مطلوب - تعیین ویژگی‌های فرهنگ مطلوب - تعیین کارکردهای مورد انتظار از فرهنگ مطلوب) است.

۴- توجه خاص به اهداف و ابزار سیاست‌گذاری دفاعی؛ منظور از اهداف، آمال سیاست نظام در عرصه دفاع است که سیاست‌گذار قصد تحقق آنها را دارد مانند تأمین امنیت ملی و ...؛ و منظور از ابزار اجرا، مواردی مانند ابزار قانونی، چارچوب سازماندهی و مکانیزم عملیاتی است. در کل فرآیند سیاست‌گذاری، بایستی از دانش و اطلاعات داخلی و خارجی استفاده کرد. با شناسایی دقیق و کمی و کیفی عناصر توسعه امنیت و عوامل اثرگذار آن در داخل کشور و آگاهی عالمانه و منتقدانه بر آن چه در داخل و خارج کشور (برحسب اولویت) می‌گذرد، به عنوان اصلی‌ترین محور سیاست‌گذاری و به خصوص در حوزه دفاع و امنیت محسوب

^۱ اصغر افتخاری سیاست‌گذاری امنیتی جمهوری اسلامی در چشم‌انداز آینده همایش ایران آینده دشواره‌ها و تصمیمات حیاتی. انجمن علوم سیاسی ایران اسفند ۱۳۹۷

^۲ یعقوب یوسف‌وند "نقش قدرت نرم در سیاست‌گذاری دفاعی جمهوری اسلامی ایران" رساله دکتری علوم سیاسی گرایش سیاست‌گذاری عمومی دانشکده حقوق الهیات و علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران شهریور ۱۳۹۸ ص ۱۷۱-۱۷۳

می‌شود. به عنوان مثال قدرت اطلاعاتی در سیاستگذاری دفاعی بسیار نقش آفرین است و ضعف اطلاعاتی در بسیاری موارد مانع از آن می‌شود که مقصد و مبدأ به درستی شناخته شوند. همچنین دانش پایه و آگاهی از شرایط در مبدأ، محدودیت‌ها و پیشران‌هایی که در نقشه راه مؤثر خواهد بود، به عنوان اولین ابزار در تعیین اهداف سیاست و یا مقصد بسیار مهم هستند، که عدم دسترسی و آگاهی نسبت به آن هدف را غیرواقعی خواهد ساخت. ابزار اجرای سیاست، راهی است که تحقق سیاست را با به کارگیری مجموعه ابزارهای قانونی، سازمانی، سرمایه‌ای، تشویقی و نظایر آن، هموار و شرایط تحقق اهداف را فراهم می‌آورد. به هر حال فرآیند سیاست‌گذاری در سطوح مختلف از مجموعه‌ای از آگاهی‌ها و داده‌ها، قوانین، راه‌ها و امکانات مادی و انسانی تشکیل می‌شود که مجموعه این موارد تحت عنوان، تزریق دانش به درون فرآیند سیاست‌گذاری است تا اینکه از تحقق عقلانیت علمی در سیاست‌گذاری اطمینان حاصل شود. دیپلماسی دفاعی یکی از ابزارهای تزریق دانش به فرآیند سیاست‌گذاری دفاعی است که بایستی توجه و اهتمام ویژه‌ای به این موضوع شود.

۵- الگوسازی در حوزه‌های خدمت‌رسانی و پاسخگویی به مردم، وجدان‌کاری و پشتکار ملی، تکریم ارباب رجوع، حفظ کرامت و حرمت شهروندان، و...

۶- اهتمام ویژه به قانونگرایی، بسیج عمومی و نقش مردم، تفکیک وظایف و کارآیی ساختارها، حمایت‌نخبگان نظامی، سیاسی و دانشگاهی از سیاست‌های دفاعی، عدالت سیاسی، شایسته‌سالاری و گزینش مدیران و کارگزاران بر مبنای آن، آزادی سیاسی، مردم‌داری و رعایت حقوق و آزادی‌های مردم، داشتن تقوای سیاسی، مشارکت سیاسی و برابری، اعتبار اقتصادی جامعه (فراهم نمودن شرایط اقتصادی مناسب، اقتصاد دانش بنیان و اقتصاد مقاومتی، رفاه مادی و معنوی مردم، اقتصاد درونزا و تولید داخلی، فرهنگ خوداتکایی و خودکفا بودن، تخصیص و توزیع عادلانه بودجه و اعتبارات).

۷- پیاده‌سازی مهندسی فرهنگی در کشور، گفتمان‌سازی و تبدیل و اشاعه فرهنگ در تمام تعاملات و فعالیت‌های مرتبط با سیاستگذاری دفاعی، روحیه عملگرایی و کار و تلاش، اخلاق حسنه.

۸- در عرصه بین‌المللی (تعاملات منصفانه، فراگیر و متعادل، عضویت در پیمان‌ها و ائتلاف‌های نظامی و دفاعی منطقه‌ای و بین‌المللی، تحقق امنیت دسته‌جمعی، خلع سلاح منطقه‌ای و بین‌المللی، همگرایی و گسترش همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی در حوزه دفاعی، حمایت افکار عمومی جهان) بسترهای لازم را برای کاربردی‌ترین قدرت نرم در سیاست‌گذاری دفاعی فراهم می‌کنند.

۹- تدوین منشور فرهنگی دفاعی. در گام اول بکارگیری فرهنگ نیازمند تدوین منشور فرهنگی مربوطه و اسناد راهبردی مرتبط است.

۱۰- ایجاد ساختار متولی فرهنگ در سیاست‌گذاری دفاعی و تهیه پیوست فرهنگی برای سیاست‌های دفاعی.

۱۱- گفتمان‌سازی فرهنگی و سیاسی و تولید نظریه در چارچوب فرهنگ دینی و ملی با تکیه علم و دانش.

۱۲- تقویت بُعد معرفتی با انجام مطالعات اسلامی و تولید نظریه در چارچوب اسلام.

۱۳- افزایش تولیدات فرهنگی غنی و آموزنده در جهت تقویت روح سلحشوری، فداکاری، و... در نیروها، پرهیز از سلیقه گرایی، الگوسازی فرهنگی و ارائه تولیدات مناسب فرهنگی و ارزشی وفق شرایط روز جامعه، از دیگر پیشنهاد‌های حوزه فرهنگی است.

۱۴- توجه به خواسته‌ها و نیازهای نسل سوم انقلاب و اقدام در جهت اعتمادسازی آنها با نسل‌های اول و دوم انقلاب.

۱۵- بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت دیپلماسی دفاعی در جهت پیاده‌سازی سیاست‌های دفاعی با استفاده از دیپلمات‌های مجرب و کاردان.

پروژه
حمایت
معاونت سیاسی
صدا و سیما

